

[226] Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte mandag 22. november 1971 kl. 10.

Møtet ble ledet av formannen, H e l g e S e i p .

Til stede var: Borten, Fredheim, Frydenlund, Granli, Guttorm Hansen, Aano (for Korvald), Otto Lyng, M. Munkebye, Arne Nilsen (for Oftedal), Erling Petersen, Seip, Willoch, Ingvaldsen, G.A. Larsen, Magnus Andersen (forfall), Austrheim, I. Bakken, Brommeland, Garbo (forfall), G. Berge (for Aase Lionæs) forfall, Sonja Ludvigsen, Stray, Thyness, Ulveseth og J.A. Vikan.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Statsminister Trygve Bratteli, statsrådene Per Kleppe, Handelsdepartementet, Finn Lied, Industridepartementet, T. Treholt, Landbruksdepartementet og Knut Hoem, Fiskeridepartementet.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet:

Fra Utenriksdepartementet: Statssekretær Stoltenberg, ambassadør Sommerfelt, underdirektør Holland.

Fra Handelsdepartementet: Ekspedisjonssjef Stokke.

D a g s o r d e n :

1. Industriens stilling overfor EF.
2. Eventuelt.

Formannen: Dagsordenen er sendt ut og vil være kjent for medlemmene. Jeg gir ordet til industriministeren.

Statsråd Lied: Forhandlingssituasjonen når det gjelder industri, energi, kull og stål er nå på det nærmeste klarlagt. Utestående spørsmål er etableringsrett og jernskrap, grener av næringsmiddelindustrien.

Det resultat som foreligger når det gjelder tolltilpasningen, må sies å være tilfredsstillende. Man er som kjent blitt enig om en trinnvis tilpasning av tollene over en periode på 4 ½ år fra 1.1.1973 til 1.7.1977. Tilpasningen har et noe avtagende tempo for det første året med 40 pst. nedbygging av tollene. I de påfølgende år skjer tilpasningen med 20 pst. pr. år, de siste 20 pst. dog etter 1 ½ år.

Den samme tilpasning er også foreslått for jern og stål. De britiske ønsker var her en kortere overgangsperiode.

[227] I det store og hele må overgangsordningen for industrivarer karakteriseres som tilfredsstillende. Den gir en rimelig balanse mellom eksportindustriens ønsker om en hurtig tilpasning og hjemmeindustriens preferanse for en så lang overgangstid som mulig. Enn videre omfatter tollunionsforslaget alle industrivarer.

Storbritannia og Danmark fremsatte visse ønskemål om tollkvoter for flere råvarer, bl.a. gjaldt det norske eksportvarer som aluminium, ferrolegeringer og

treforesligningsprodukter. Disse ønsker ble ikke imøtekommet fra EF's side bl.a. under henvisning til at forsyningssituasjonen for disse produkter ville bli endret om Norge kom med.

Aluminiumoksyd var kanskje den vanskeligste vare under disse kvotedrøftinger. Løsningen ble her at EF reduserer sin toll på oksyd fra 8,8 pst. til 5,5 pst. De medlemskapsøkende land beholder sin tollfrihet for oksyd fram til 1.1.1976. Da skal de innføre en oksydtoll på 2,75 pst. Fra 1.7.1977 skal denne toll settes opp til 5,5 pst. Tollspørsmålet skal drøftes igjen i lys av den status som de britiske oversjøiske territorier får med Fellesskapet. Forhandlingene om dette skal skje parallelt med de assosierte afrikanske land, hvis avtale utløper 31.1.1975.

Denne ordning må være tilfredsstillende for aluminiumindustrien.

Vi har som kjent en ordning med tollgodtgjørelse for skipsbyggingsindustrien. Ifølge tollunionsavtalen skal tollrestitusjon bortfalle fra tiltredelse i den interne handel. Ved eksport til tredjeland vil det fortsatt eksistere en draw-back-ordning. Vår tollgodtgjørelse til skipsbyggingsindustrien vil bli knyttet til kontrakter som er inngått før 1.1.1973. Faktisk vil dette innebære at ordningen vil vare 2-3 år ut over tiltredelsestidspunktet på grunn av den tid det tar å levere båtene. For øvrig vil skipsbyggingsindustrien ha adgang til full tollrestitusjon på alt materiell og utstyr ved bygging av skip. Disse ordninger vil i betydelig omfang begrense prisvirkningen av fellestariffens toll på skipsplater. Vi har som kjent i dag ingen toll på plater. EF's regler gir også muligheter for en direkte nedskrivning av kostnadene ved bygging av nye skip.

For norsk skipsbyggingsindustri vil antagelig en deltagelse i EF ha størst betydning i den mulighet som dermed oppstår for å skape en mest mulig felles holdning til subsidier og kredittvilkår.

Overfor u-land har Norge gjennomført et tollpreferansesystem i UNCTAD-regi. Vårt system bygger på tollfrihet for en rekke industrivarer, men med unntaksliste særlig for varer innenfor tekstil og bekledning. EF's preferansesystem bygger på et tollkvotesystem. Tidspunktet for en overgang til EF's system er ennå ikke bestemt. 1.1.1974 har vært nevnt.

Norsk tekstilindustri legger betydelig vekt på at et utvidet EF fører en felles politikk overfor lavprisimporten. Det vil etter norsk oppfatning skape mer like konkurransevilkår. I en uttalelse som Bransjerådet for tekstilindustrien nylig har avgitt, blir det sagt at Norges tilslutning til EFTA ga norsk [228] tekstilindustri «en nokså nær full internasjonal konkurranse og at økingen i konkurransen ved tilslutning til EF ventelig ikke blir så stor. Her vil nok forholdene variere noe fra vare til vare.»

Forhandlingene om tilslutning til Kull- og stålfellesskapet og EURATOM har vært temmelig problemfrie.

For norsk jern- og stålindustri vil et medlemskap være en fordel. Den største betydning her ligger ikke i en økt tollbeskyttelse som EF-tariffen innebærer, men de ensartede konkurransevilkår, ved felles prisregler m.v., som Fellesskapet vil gi grunnlag for. De engangsbidrag som Norge må innbetale over tre år på ca. 8 mill. kr. for å kunne delta i Det europeiske kull- og stålfellesskaps fonds som for tiden er på

ca. 1,4 milliarder kroner, må sies å være rimelig. I hvilken utstrekning vår industri kan nyte godt av disse fonds og dessuten få sin andel i de særlige lån som Fellesskapet opptar, er for tidlig å si noe om, men visse muligheter burde avgjort foreligge. For min del legger jeg også vekt på at norsk stålindustri får anledning til å delta i Det europeiske kull- og stålfellesskaps forskning.

Skrapjernet er fortsatt et uløst problem for Norge. Det gjelder her en eksportregulering som er av særlig viktighet for Christiania Spigerverk og i noen grad for jernstøperier og ferrolegeringsverk. Vi har bedt om fem år og har fått et tilbud om to års avviklingstid for UK. Danmark har nå godtatt et tilbud om tre år, og jeg vil finne det rimelig at vi får det samme.

Hva angår Svalbard er det sikkert kjent for komiteen at vi her ønsker å ha en egen erklæring hvor vi forbeholder oss retten til ved ratifikasjon å holde øygruppen utenfor de territorier som traktatene omfatter. Dette er så vidt jeg forstår, akseptert.

For varer som har sin opprinnelse ved norsk næringsvirksomhet på Svalbard, er det godtatt at disse varer skal behandles på samme måte som varer som har sin opprinnelse innen EF. Det gjenstår ennå å få dette formalisert.

Et sentralt punkt i forhandlingene med EURATOM har vært informasjonsutveksling av ikke offentliggjorte forskningsresultater. EURATOM har sagt at de kan stille til disposisjon for oss 800 rapporter. Norge ved Institutt for Atomenergi har tilbudt 119. Det er fra EF's side akseptert som en likeverdig utveksling. Noen særskilt inngangsbillett blir det med andre ord ikke aktuelt å betale.

Forholdet mellom Norge og Det internasjonale atomenergibyrå vedrørende en ikke-spredningsavtale ved et norsk medlemskap i EURATOM synes å ville bli løst på en tilfredsstillende måte. Kontrollen vil i så tilfelle bli regulert ved avtalen mellom EURATOM og Byrået i Wien.

Hvilken nytte vi kan dra av EURATOM er ikke så lett å svare på. EURATOM er jo ikke blitt hva EF selv ventet. Dets virksomhet er jo nå sterkt redusert i forhold til [229] de tidligere nokså ambisiøse mål. Vår deltagelse i fellesfinansieringen av EURATOM vil dekkes av Norges generelle tilskudd. Det er bare hvis vi ønsker å være med på spesielle prosjekter at det blir aktuelt med en direkte uttelling over vårt atombudsjett.

Vi nærmer oss nå i Norge raskt den periode hvor vi skal påbegynne bygging av det første atomkraftverk. Den tilgang som vi ved EURATOM kan få vedrørende erfaringene ved bygging og drift av atomverk hvor EF har medvirket, tror jeg vil vise seg å være nyttig. Det samme gjelder sikkerhetsforskrifter, miljøvern hensyn o.l.

For norsk atomindustri vil et tollfritt europeisk marked uten diskriminerende statlige innkjøpsregler være interessant. Jeg nevner som et eksempel at Raufoss Ammunisjonsfabrikker allerede har oppnådd leveranse av brenselementer til tyske atomkraftverk.

EF's energipolitikk har ikke vært noe forhandlingstema. Det har vært nyttige sonderinger med Kommisjonen om spørsmålet. De retningslinjer som i dag ligger til grunn for den felles energipolitikk, reiser ingen spesielle problemer for vår egen politikk.

Hvorvidt kontinentalsokkelen hører inn under Roma-traktaten eller ikke, er fortsatt ikke formelt avklart. Kommisjonens fortolkning som går ut på at økonomisk aktivitet på sokkelen dekkes av traktaten, har ikke fått noen konfirmasjon av Ministerrådet. Det ventes øyensynlig heller ikke. De enkelte medlemsland synes imidlertid å ha akseptert Kommisjonens forståelse.

Vi har fra vår side ikke funnet det nødvendig å reise vår egen eller EF's oljepolitikk som noe forhandlingstema. Visse oppklarende drøftinger har vi hatt. Det har ikke endret vår oppfatning at vi kan føre vår oljepolitikk videre, slik som det er kommet til uttrykk i St.meld. nr. 76 for 1970-71. Når det gjelder de petrokjemiske industrimuligheter i Norge, bekrefter det utredningsarbeid vi har foretatt i Industridepartementet i den senere tid, at forutsetningene for en slik utvikling er et norsk medlemskap.

Etableringsretten er ennå uløst. Vår anmodning var en 5-års utsettelse med gjennomføringen av viktige etableringsdirektiver. Ingen av de andre søkerland har fremsatt et liknende ønskemål. Kommisjonen har foreslått en overgangstid på to år. For å finne et kompromiss har man på norsk side redusert kravet til fire år. En ordning på tre år burde være mulig å oppnå. Det vil i så fall innebære at de sentrale etableringsdirektiver innen industri, håndverk og varehandel, og et direktiv for leting etter og utnyttelse av olje og gassfunn, først skal være iverksatt innen 1. januar 1976, noe som jeg for min del finner helt ut tilfredsstillende. Jeg legger i denne forbindelse stor vekt på at vi har fått brakt på det rene ved våre underhåndsdrøftinger at vårt omfattende konsesjonssystem kan føres videre som et viktig virkemiddel i vår nærings- og distriktspolitikk på en ikke-diskriminerende basis.

[230] Jeg har tidligere gitt uttrykk for at avvikling av tollgrensene i Vest-Europa hører til 1. generasjons oppgaver, og at samarbeidet fremover vil bli konsentrert mer og mer om 2. generasjons oppgaver. Med den voksende proteksjonisme som vi nå er vitne til, kan man alvorlig tvile på at vi er ferdig med tollproblematikken.

EF selv legger imidlertid forholdene til rette for å føre arbeidet videre inn på nye felter. Det gjelder særlig på industripolitikken område, herunder forskning og miljøvern.

Det foreligger et forslag fra Kommisjonen om opprettelse av en særskilt industrikomite. Forslaget har fått særlig sterk tilslutning fra britisk side. Norge har sammen med Danmark og Irland også drøftet saken med Kommisjonen. De små og mellomstore bedrifters problemer er bl.a. blitt fremhevet i disse drøftinger fra vår side. Så vidt jeg forstår, overveies det nå innen EF en særlig ministerrådssesjon nettopp for å drøfte disse bedrifters utviklingsmuligheter.

Også innen forskningen overveies det å opprette nye samarbeidsorganer. Kommisjonen legger ikke skjul på at den regner med en økt aktivitet på dette felt når britene er med. For utviklingen av forskningsintensive industrier i Norge vil kontakten med et slikt miljø være betydningsfullt. Et forskningssamarbeid må imidlertid sees i sammenheng med bestrebelsene på å skape markedsunderlag for slike industrier. Den statlige innkjøpspolitikk er her et strategisk virkemiddel. En

harmonisering av de statlige innkjøpsbestemmelser og en ikke-diskriminerende behandling av slike innkjøp tror jeg vil være en særdeles viktig forutsetning for en norsk industriutvikling på disse felter. Jeg har i noen år kunnet følge norsk elektroteknisk industri. De største vanskelighetene er ikke her produksjonsideene, men det å få skapt et marked for disse ideer. Konkurrerende «dumping-tilbud» fra andre land, ikke minst fra USA, er i dag en alvorlig trusel for norske bedrifter.

Det forslag som foreligger fra Ministerrådet til ikke-medlemskapssøkende land om en frihandelsavtale, er i sin form mer restriktiv enn Kommisjonenens forslag. Listen over unntak er lengre, og formuleringene gir i sterk grad uttrykk for reservasjon.

Det såkalte «generelle regime» i frihandelsutkastet innebærer en tollavtrapping på 4 ½ år for industrivarer som er identisk med avviklingsplanen for de medlemskapssøkende land. Dette er i samsvar med våre ønsker om ingen ny tollmur mellom EFTA-land og et utvidet EF.

Betenkelig er derfor den særordning som er foreslått for bl.a. papir og papp inkl. avispapir. Overgangstiden er foreslått til 12 år, men med et forsinket avtrappingstempo. Første avtrapping av EF-tariffen skal finne sted 1. januar 1976. Samtidig skal de medlemskapssøkende land innføre toll overfor disse land, første gang 1. januar 1974. For finpapir, som et eksempel, hvor EF's sats er 12 pst., blir dette et komplisert system med avvikling og opptrapping som gjengitt i en tabell som jeg har lagt på formannens bord.

I tillegg til denne langsomme avviklingsplan har EF tatt to viktige forbehold. Det har forbeholdt seg rett til å [231] pålegge full toll for den del av importen fra ikke-medlemskapssøkende land som overstiger visse grenser. Det kan i realiteten bety en videreføring av et tollkvotesystem som EF i dag allerede praktiserer.

Dernest har EF reservert seg med hensyn til prisutviklingen for tremasse og cellulose sammenholdt med papir. Hvis det oppstår et ugunstig prisforhold som fører til en forstyrrelse i forsyningene av masse, kan særlige tiltak i henhold til avtaleutkastets sikkerhetsbestemmelse bli iverksatt.

For andre unntaksvarer er det ikke nevnt konkret hvilke toll- og handelsregler som skal gjelde. Vi må imidlertid gå ut fra at det blir bestemmelser som vil avvike fra det generelle regime.

På unntakslisten er det i tillegg til papir som kjent ført opp andre viktige norske eksportartikler. Jeg nevner noen, f.eks. silisium, kunstige fibre, slipestoffer, flere ferrolegeringer, aluminium, magnesium, sinks, fisk og fiskevarer. På grunnlag av norsk eksport i 1970 dekker unntakene i alt en eksport av disse varer til EF pluss Danmark, UK og Irland på i alt 3,9 milliarder kroner mot en total eksport av de samme varer på i alt 6,6 milliarder kroner eller ca. 59 pst. I forhold til den totale vareeksport ekskl. skip utgjorde vår eksport av «unntaksvarer» til et utvidet EF ca. 26 prosent.

I tillegg til de nevnte varer har EF tatt et generelt forbehold om å modifisere regimet for petroleumsprodukter. Det er ennå uklart hva det ligger i dette forbehold som er knyttet til en felles definisjon av opprinnelsesreglene for petroleumsprodukter, en felles handelspolitikk og felles energipolitikk.

Jeg skal ikke gi meg inn på noen inngående vurdering av det foreliggende utkast til en frihandelsavtale. Den må for ikke-medlemskapssøkende land være en skuffelse. Forslaget har begrenset omfanget av frihandel. De reservasjoner som er innebygd i utkastet både hva angår opprinnelsesregler, konkurranseforvridninger, betalingsbalansevansker og sektorproblemer, må skape en betydelig usikkerhet for industrien i disse land. For vår egen industri vil en slik avtale være et vesentlig dårligere grunnlag enn en avtale om fullt medlemskap. En frihandelsordning vil ikke gi oss anledning til å delta direkte i det samarbeid innen industri, energi og forskning som nå er under utforming. Dessuten vet vi ikke hvorledes innholdet i en avtale om frihandel vil være hvis den skulle gjelde for Danmark og Norge, eller om det overhodet ville være mulig å oppnå en slik avtale. På det nåværende tidspunkt må en vurdering av dette bli høyst usikker.

En frihandelsavtale av denne type ville under enhver omstendighet ramme norsk industri sterkt, ikke bare de tradisjonelle eksportindustrier, men også de foredlingsindustrier som vi ønsker å utbygge. Som et eksempel på hvorledes norsk industri selv vurderer situasjonen, kan jeg til avslutning få nevne at jeg er blitt orientert om at en av våre største bedrifter innenfor jernindustrien har orientert departementet om at den inntil videre har lagt til side tre investeringsprosjekter i størrelsesorden 200-250 mill. kr i påvente av om Norge blir medlem av EF eller ikke.

[232] Formannen: Jeg takker industriministeren for orienteringen. Jeg går ut fra at det kan være atskillige spørsmål å stille i forbindelse med industriens forhold under ulike alternativer for tilknytning til eller samarbeid med Det europeiske fellesskap. Vi har i den siste tid sett reaksjoner både i Sverige og i Finland som tyder på at man ser med ganske stor engstelse bl.a. på de ting industriministeren var inne på i slutten av sitt innlegg. Jeg snakket f.eks. med den svenske ambassadør forleden og fikk i høy grad bekreftet den betydelige usikkerhet og engstelse som gjorde seg gjeldende på offisielt hold. Det samme har jeg inntrykk av er tilfellet i Finland, selv om forholdet der kompliseres av de politiske faktorer. Jeg skulle tro det er av interesse for oss å få vurdert enkelte sider også av dette, bl.a. i relasjon til vår treforedlingsindustri. Vi ser at i øyeblikket er en rekke treforedlingsbedrifter i en vanskelig stilling. Vi er inne i en fusjonsperiode. Vi må også regne med at det kan være spørsmål om ytterligere direkte nedleggelse av bedrifter. Jeg har fått inntrykk av fra såvel folk med tilknytning til skogeierorganisasjonene som til treforedlingsindustrien at man er svært opptatt av disse unntakslistene og mulige virkninger av dem.

Nå nevnte industriministeren spesielt en type papir, nemlig finpapir. Men det er vel tross alt bare en mindre del av produksjonen innenfor norsk treforedlingsindustri som går på den spesielle varen. Jeg vet ikke om det går an å si litt mer om forholdet for treforedlingsindustrien som jo også indirekte berører store interesser i og med den betydning den har for aktiviteten i skogbruksdistriktene og avvirkningen i skogen.

Statsråd Lied: La meg benytte denne anledning til å si at departementet for en tid siden tok kontakt med samtlige bransjeråd og bad om bransjerådenes vurdering av medlemskapsalternativet for sin bransje. Ca. halvparten av bransjerådene har allerede svart. Bransjerådet for treforedlingsindustrien har ennå ikke gjort det. Det kunne være naturlig for meg å komme tilbake, hvis komiteen er interessert i det, med en oversikt over vurderingene i disse ansvarlige organer som bransjerådene er.

Når det gjelder treforedlingsindustrien og treforedlingsindustriens produkter, er det et veldig uoversiktlig problemkompleks, fordi det er gitt meget spesielle bestemmelser for de forskjellige produkter. Men som jeg sa i mitt innlegg, tar man sikte på en delvis opptrapping og så nedtrapping av tollsatsene. Hvis ikke spesielle forhold støter til, som gjør at spesialbestemmelser vil bli truffet, er målet over en 12-års periode å få full tollfrihet. Men her kommer det inn som jeg nevnte i min innledning, at det er klausuler i avtalene så vidt jeg oppfatter det, som gjør at en ikke har noen visshet for at dette målet vil bli nådd på 12 år, eller for at det i det hele tatt vil bli nådd.

[233] I sin alminnelighet tror jeg at norsk treforedlingsindustriens hovedproblem er meget alvorlig – medlemskap eller ikke, for å si det slik. Blant treforedlingsindustriene er salgssliperiene i en meget utsatt stilling og vil uten tvil komme opp i betydelige vanskeligheter i tiden fremover. Men min oppfatning, og jeg tror at det er den alminnelige oppfatning, er at på kort sikt vil vi være tjent med medlemskapsalternativet. Hvis man når full tollfrihet etter 12 år, vil jo dette bli et nøytralt spørsmål. Det som blir vårt hovedproblem, er hvordan vi skal gjennomleve de første 12 år, som blir den kritiske periode da denne industri må finne en varig lønnsom form.

Karl J. Brommeland: Jeg legger merke til at enkelte har fått det privilegium å ha gjenpart av dette lange innlegget til industriministeren. Er det ikke mulig for oss andre å få det? Det er mye enklere å følge med når vi har fått noe på forhånd. Jeg vil høre om det er tilgjengelig nå.

Sekretæren (Otto Lyng): Vi har fått noen eksemplarer som vi har fordelt. Jeg skal sørge for at flere blir mangfoldiggjort og delt ut. Det var ikke flere nå.

Formannen: De eksemplarer som forelå, ble levert nå bl.a. for at referentene skulle ha manuskriptet som holdepunkt. Det var et par ekstra. Vi skal selvfølgelig sørge for at det blir delt ut eksemplarer.

Bernt Ingvaldsen: Jeg savnet i grunnen også litt flere håndfaste trykksaker. Men det var et par spørsmål jeg gjerne ville komme inn på. Industriministeren nevnte harmonisering av statlige innkjøp og særlig elektroteknisk industri. Det er et spørsmål som det har vært arbeidet med her i årevis uten at man kan si at problemet er løst. Hvordan er mulighetene her? Jeg har inntrykk av at hvis man skal oppnå noe her, må det skje relativt hurtig. Vi har det problem hos

oss at Industridepartementet ikke er – skal vi si – et næringsdepartement på samme måte som andre departementer. Det har lite å si når det gjelder de innkjøp fra staten som foregår i andre departementer. Jeg har inntrykk av at det må en koordinering til. Nå er det ikke noen enhetlig styring på dette.

Så var det et spørsmål om etablering. Der har vi vel det forhold at Norge må forberede EF's etableringsrettigheter her i landet. Men Norge vil vel ha anledning til etablering i EF tidligere?

Så var det et tredje spørsmål. I forholdet til Fellesskapet er det jo særlig spørsmål om tollene og også en del fellesordninger og restriksjoner som har betydning for konkurranseevnen. Men vil det bli noen uniformering eller noe i den retning når det gjelder skatter og avgifter? Når jeg spør, er det fordi jeg har inntrykk av at vi for tiden har en tendens [234] til å lesse vår industri ned med avgifter som er uavhengig av fortjeneste og uavhengig av både det ene og det andre. Men vi får noen svære avgifter som, så vidt jeg skjønner, ensidig vil belaste norsk produksjon, mens f.eks. omsetningsavgiften belaster også import. Dette virker uheldig både for vår eksport og import.

Statsråd Lied: Jeg kan få lov å svare på det første spørsmål og kan kanskje henvisse til statsråd Kleppe vedrørende spørsmål to om etablering og spørsmål tre om skatter og avgifter.

Det første spørsmål gjaldt den offisielle innkjøpspolitikk. Det er sikkert vel kjent for hr. Ingvaldsen at norsk industri i dag må konkurrere ut fra de eksisterende anbudsforskrifter med marginaltilbud fra utenlandsk industri som i forbindelse med sine første leveranser på en rekke produkter til de respektive statsmyndigheter får helt andre priser enn det de går ut med. Hvis man f.eks. i denne forbindelse tar for seg det tyske Bundespost, er det ikke tvil om at de i dag betaler for radiolinjer høyere pris til de tyske produsenter enn de tyske produsenter tilbyr overfor norske myndigheter. Men norsk industri må konkurrere ut fra anbudsforskriftsbestemmelsene med disse marginaltilbud hvor de tyske myndigheter – for å ta dem som et eksempel, men det gjelder vel mange land – i større utstrekning i første ledd dekker en større del av utviklingsomkostningene enn vanlig hos oss.

I og med vår plikttoppfyllende etterlevelse i dette land av EFTA-traktaten og andre traktater, har det gjentatte ganger vist seg at norsk industri står i en vanskelig stilling når den skal konkurrere om leveranser til den norske stat. Det ville være en stor fordel om man fikk fullt lys på denne problematikken og fikk like konkurransevilkår for norsk industri som de har i utlandet.

Videre er det meningen at ikke bare i relasjon til leveranse til den norske stat skal vi få visse likeverdige muligheter, men at vi også skal komme på lik fot i forbindelse med leveranse til alle statsmyndigheter innenfor EF. Og det er også en side av denne saken som er like interessant.

Statsråd Kleppe: Når det gjelder etablering fra norsk side i Fellesskapet, har det spørsmålet ikke vært oppe til drøfting. Det som har vært drøftet, er den tid vi

trenger for å gjøre våre nåværende etableringsregler i konsesjonslovene på dette og andre punkter ikke-diskriminerende, altså innføre samme regler for EF-borgere som for norske borgere. EF har for sitt vedkommende ikke reist noen motkrav mot dette. Vi har for øvrig fra vår side vist til den liberale praksis vi har ført når det gjelder etablering for utenlandske bedrifter, så hele dette spørsmålet skulle ikke være noe problem. Overgangstidens lengde blir antageligvis, som industriministeren nevnte, tre år. Det er for så vidt bare en tilpassingsperiode. Det skulle ikke være noen vanskeligheter for norske bedrifter i denne perioden å benytte de etableringsmuligheter som finnes i EF-land.

[235] Når det gjelder uniformering av skatter og avgifter, er dette spørsmål tatt opp av Fellesskapet ut fra hensynet til at man skal søke å unngå forvridning av handelen. Man er kommet relativt kort på dette feltet, men det er et område der en arbeider videre. Der hvor man er kommet lengst med å få i stand ensartede bestemmelser, gjelder meromsetningsavgiften. Den er nå gjennomført i litt ulik form i alle EF-land bortsett fra Italia, som har fått en utsettelse. De bestemmelser som gjelder i Norge på dette område, svarer i store trekk til de man har i fellesskapslandene, slik at det skulle være et system som innebærer at man ikke vil få noen problemer ved grensen. Poenget er at man skal ha et system som er så ensartet at man slipper særordninger som skaper problemer ved eksport og import. Avgiftens størrelse er ikke samordnet ennå. Man har ønskemål om å få mindre forskjell på dette området enn man har i dag, men det viktigste er at systemet blir det samme.

Borten: Det ble antatt at det var mange som ville komme til å stille spørsmål når det gjaldt virkningen for industrien ved disse tollavtrappingsbestemmelsene, og det kunne nok være, men jeg må si som hr. Ingvaldsen, det er ikke lett å følge med når en bare får dette muntlig over bordet.

Når det gjelder det som også industriministeren pekte på, hvor det kan gå begge veier i opptrappings- og nedtrappingsperioden, ville jeg sette pris på å få en oversikt over det, slik at man kan gjøre seg opp en mening og danne seg det riktige bilde av det.

Så var det dette med etableringsregler. Det er svært vanskelig, etter min mening, å overskue virkningene. Jeg forstod på industriministeren at vi har muligheter for å få konsesjonslovgivningen vurdert videre – med det unntak at vi naturligvis må fjerne de diskriminerende bestemmelser i lovverket. Noe av det samme og et litt beslektet problem får vi sikkert når det gjelder omsetteligheten av verdipapirer. I sin tid ble det uttalt ønske om at administrasjonen skulle forsøke å klargjøre noe mer virkningene for disse to områder. Jeg ville sette pris på om vi også kunne få høre om det er gjort, om det var mulig i hvert fall å få tilstillet oversikter også over dette, det gjelder meget betydningsfulle områder for Norge.

Jeg har sett antydning i debatten at man i tilfelle endog kunne tenke seg en statlig forkjøpsrett for aksjer for å verne om de nøkkelbedrifter som man mente det var viktig fortsatt å bevare på norske hender. Jeg skulle ønske at man kunne få opplysninger om dette hvis det er slik, og hvis det ikke skulle by på noen

forhandlingsmessige konsekvenser, vil jeg uttale ønsket om at man får slike oversikter som administrasjonen måtte sitte inne med.

[236] Statsråd Kleppe: Når det gjelder etableringsregler, er det tale om å oppheve diskriminerende bestemmelser i den forstand at borgere i EF-land må behandles ens med egne lands borgere. Samtidig arbeider vi nå med lovforslag om endring av konsesjonsbestemmelsene på en del punkter for å øke myndighetenes muligheter for å kontrollere viktige områder, f.eks. miljømessige forhold. I og med at disse gjøres ikke-diskriminerende, mener vi at vi vil kunne bygge ut konsesjonsbestemmelsene på viktige områder, slik at vi kan bli i stand til å vareta viktige samfunnsmessige interesser. Det er selvfølgelig noe vi bør gjøre i alle fall uansett medlemskap eller ikke.

Når det gjelder vurderingen fra administrasjonens side om virkningen av fri omsettelighet av verdipapirer, vil jeg vise til at det ikke minst har med utbygging av den såkalte økonomiske og monetære union å gjøre. Markedsutvalget har hatt en egen arbeidsgruppe som har arbeidet med spørsmålet om den økonomiske og monetære union. Innstillingen fra denne arbeidsgruppen offentliggjøres i dag. Denne rapporten, som for øvrig er meget lang, vil bli oversendt komiteen. Jeg tror det er et meget interessant dokument. Vi har også forsøkt å få med folk som er skeptiske overfor medlemskap. F.eks. har dosent Fritz Holte vært med i denne komiteen og har for øvrig avgitt en særuttalelse. Stort sett er det enstemmighet i komiteen om dette spørsmål. Fri omsettelighet av verdipapirer faller inn under dette området. Det har særlig vært tale om virkningene på § 15-ordningen og liknende. Det dreier seg om en ekspertutredning som jeg tror kan ha stor interesse.

Når det gjelder statlig forkjøpsrett, er også det under drøftelse i Markedsutvalget. Det har vært uttrykt en del motforestillinger fra næringsorganisasjonenes side. De ønsker ikke generell statlig forkjøpsrett ved aksjeoverdragelse, og det er vi enig i. En slik ordning må i tilfelle begrenses til felter hvor spesielle samfunnsmessige interesser gjør slik forkjøpsrett rimelig. Det gjelder å finne kriterier som er så pass presise at de hindrer vilkårlighet. Vi må kunne forsvare viktige norske samfunnsinteresser uten at det fører til ordninger som kan oppfattes som vilkårlige. Dette er under utredning og vi er ennå ikke kommet til veis ende med dette. Når utredningen er ferdig, vil komiteen få den oversendt.

Frydenlund: Formannen i komiteen var inne på den bekymring som gjør seg gjeldende i Sverige for tiden. Når en snakker med svenskene, får en inntrykk av at noe av det de frykter mest, er faren for utflytting av svenske bedrifter til EF dersom de ikke får en tilfredsstillende ordning med Fellesskapet. Dette er en utvikling som faktisk er i gang. Det er det som ligger bak den svenske regjeringens ønske om å få en så omfattende ordning med EF som mulig, og som gjør at de i dag er skuffet over den ordning de har fått tilbud om fra Ministerrådet.

Mitt spørsmål er om den samme frykt eller det samme perspektiv gjør seg gjeldende innenfor norsk industri? Industriministeren refererte i sitt innlegg til at en bedrift innen jernindustrien her i landet hadde stilt i bero investeringsplaner

omfattende et beløp av 200-250 mill. kr. i påvente av en avklaring av spørsmålet om medlemskap i EF. Men gjør de tanker seg gjeldende i norsk næringsliv, om å overveie flytting til EF dersom vi ikke får fullt medlemskap?

[237] Statsråd Lied: Jeg tror jeg kan svare bekreftende på det. Det er for øvrig et faktum at enkelte bedrifter allerede har etablert seg innenfor Fellesskapet ut fra en slik vurdering som nestformannen nevnte. Jeg kan f.eks. nevne Elektrokemisk's investeringer i aluminium i England og Holland, hvor man simpelthen ikke har kunnet vente på en avtrapping av tollgrensene. Men det ligger også til grunn andre synspunkter om lokalisering i relasjon til markedet. De kontakter jeg har hatt med norske industribedrifter, bekrefter at de er meget opptatt av spørsmålet om medlemskap eller frihandelsordning. Spesielt er de opptatt av det, som føler at deres produkter vil komme på unntaksliste. I den bedrift jeg nevnte – som for øvrig er Christiania Spigerverk, som har gitt meg anledning til å nevne det som et eksempel – gjør presis disse resonnementer seg gjeldende. Selv om problemstillingen ennå ikke har det samme omfang som i Sverige, er resonnementene på mange hold parallelle, idet enkelte av unntaksbestemmelsene er av en slik art at de vil vanskeliggjøre situasjonen for nettopp den del av industrien som vi er spesielt interessert i. De vil vanskeliggjøre en videreutvikling i retning av mer kunnskapspreget industri.

Erling Petersen: Bare en liten tilleggsopplysning i forbindelse med statlige innkjøp og kontrakter – et spørsmål som har vært debattert. Jeg vet ikke hvor mange av komiteens medlemmer det er som har tid til å følge med i EF's månedsbulletin, men hvis man er interessert i dette spesielle problem, vil man på side 45 i nr. 5 for i år finne skissert en plan i seks punkter for en harmonisering nettopp på dette felt. Videre opplyses det at man planlegger å nedsette en ekspertkomite som skal ta seg av dette problemkompleks. Dette er da en videreføring av det direktiv som ble vedtatt allerede den 17. desember 1969, og som nettopp behandler harmonisering av lovgivningen når det gjelder leveranser til stat og kommuner.

Gunnar Alf Larsen: Det industriministeren nevnte om industriens stilling innenfor et eventuelt frihandelsområde – og som hr. Frydenlund også var inne på – var i og for seg interessant. En slik vurdering av industriens vilkår isolert har selvfølgelig sin interesse. Men det vil her som ellers ha like stor interesse å se på hvordan det stiller seg for de andre næringene. Jeg kan ikke her ta opp hele problematikken, men jeg vil gjerne ha statsrådets bekreftelse på at også andre næringer her må komme inn i bildet. Det er selvfølgelig interessant å drøfte hva som vil skje i henhold til bestemte unntaksregler for industriens vedkommende, men det er bare én side av saken. En må også ta i betraktning hvilken situasjon andre næringer vil komme i ved en eventuell frihandelsordning, f.eks. om en for jordbruk og fiske kan ha både en frihandelsordning i forhold til Fellesskapet og særavtaler i forhold til f.eks. Sverige. Det er ikke tid til å gå inn på hele den problemstillingen nå, men jeg vil gjerne ha en bekreftelse på at også den har betydning.

[238] Og så har jeg følgende spørsmål: Må frihandelsstilbudet inneholde unntaksregler, og hva er det som ligger til grunn for de unntaksregler som er foreslått for de land som søker om slik tilslutning? Er det ikke så at Sverige helst så at det ikke var noen unntaksliste for industrivarer?

Statsråd Kleppe: Sverige og de andre ikke-medlemskapssøkende land har bedt om en unntaksfri ordning. Fra norsk side, og også fra de øvrige søkerlands side, har man støttet de ikke-medlemskapssøkende lands ønske om å få en unntaksfri ordning. Det samme gjelder for øvrig ønsket om å få beholde EFTA's opprinnelsesregelsystem o.l., samt ønskemål fra svensk side, bl.a. om at ordningen i fremtiden ikke blir så begrenset som opplegget nå går ut på, men at den skal kunne utvikles videre.

Det som er det mest bekymringsfulle, er ikke unntakene, men den generelle sikkerhetsklausul som medfører at man ensidig fra Fellesskapets side kan oppheve frihandelen hvis den fører til skadevirkninger innad i Fellesskapet. Det er dette som er det store usikkerhetsmoment ved hele ordningen, og som gjør at store investeringstiltak vanskelig kan settes i verk bare på grunnlag av denne type ordning.

Mandatet er ikke endelig fastlagt. Jeg vil understreke at det som foreligger, er et foreløpig utkast. Fellesskapet vil bl.a. etter konsultasjoner med søkerlandene, og etter interne drøftinger fastlegge det endelige opplegg.

De land som har brakt inn unntaksønsker, er Frankrike og Italia. Det er nå kommet ønsker også fra andre land. Det er alltid slik at når ett land begynner, kommer straks andre land og vil ha sine spesielle ønskemål med på listen, i retning av en proteksjonistisk utvikling. Etter GATT's regler skal en frihandelsordning omfatte de fleste varer som det handles med. Etter GATT's artikkel 24 skal en ordning ikke kunne godtas hvis den ikke er praktisk talt generell. Men GATT er så pass utsatt for press fra alle kanter at det ikke er så lett for denne organisasjon å opprettholde sin autoritet på dette område.

Hva som vil bli det endelige resultat, vil etter hvert vise seg. Det vil vel være riktig at vi inntil videre venter med en analyse av dette, i alle fall til vi får mandatet ferdig utarbeidet fra De seks. Dette vil ennå ta noen tid. Vi regner med at forhandlingene mellom De seks og de ikke-medlemskapssøkende land vil starte før jul, men vi vet ikke akkurat når.

Det er klart at for andre varer enn industrivarer gjelder ikke frihandelsordningen. Det vil si at f.eks. fiskevarer ikke vil være frihandelsvarer. EFTA har en mer vid fortolkning av industrivarer enn Fellesskapet. Bl.a. godtas dypfryste fileter som frihandelsvarer i EFTA. Det vil ikke komme på tale i den ordningen det her er spørsmål om. Verken fisk eller landbruksvarer vil komme inn under denne ordningen. På den annen side ønsker Fellesskapet å selge en del landbruksprodukter til ikke-medlemskapssøkende land, i første rekke Sveits og Sverige. De ønsker å bli av med en del [239] av sine jordbruksvarer som et ledd i avtalen. Bortsett fra dette er det klart at det er en meget begrenset ordning det nå legges opp til, som i all fall ikke kommer til å omfatte mer enn industrivarer i den

snevre betydning av ordet som jeg her har nevnt. Hvor mange unntak som til slutt blir stående igjen, får man i sin tid vite. Jeg tror personlig at den generelle sikkerhetsklausul kommer til å bli stående, og det er den mest problematiske del av hele ordningen.

Bernt Ingvaldsen: Jeg vet ikke om man her i dag kommer noe særlig lenger når det gjelder disse problemer. Det er klart at hensikten med bestemmelsene i EF er å stille landene likt, uavhengig av landegrensene. Man skal utnytte mulighetene overalt. Da vil også vi få de samme muligheter. Virkningene er vanskeligere å vurdere. Der beror det også på hvilken stilling de enkelte land er i og hvilke bestemmelser de allerede har.

Når jeg er interessert i harmoniseringen av statlige innkjøp, er det fordi Bundespost i en årrekke har favorisert tysk produksjon og latt den få høye priser og utviklingskontrakter, og etterpå har man kommet hit med lave priser, som norsk industri da har måttet kjempe mot, med i all fall dårlig økonomisk resultat. Det jeg er interessert i å få vite, er: Vil Bundespost nå kunne fortsette på samme måte, og vil man her i landet fortsette på samme måte som hittil, eller vil de nå hindre oss i å legge om vår politikk? Her er det jo en dynamisk utvikling som helst burde gå i vår favør.

Når det gjelder spørsmålet om etablering og fusjoner over landegrensene, er det klart at der spiller også de relative betingelser i de enkelte land en avgjørende rolle. Man ser at svenske bedrifter på grunn av det økonomiske klima i Sverige for tiden gjerne vil etablere seg andre steder og trekke fortjenesten ut fra Sverige. Dette er et fenomen som vi kjenner til her i landet også, og jeg kan ikke se det annerledes enn at virkningene for industrien under et medlemskap i høy grad vil være avhengig av hvordan vi forbereder oss i vår politikk når det gjelder finanser, avgifter osv. Jeg tror med sikkerhet at forhandlingene vil føre til at man oppnår fornuftige ordninger for så vidt gjelder små problemer på grensen, vareforskyvninger osv. Hvordan virkningene vil være, beror imidlertid på hvordan forholdene er tilrettelagt her i landet i forhold til de andre land, og der har jeg i øyeblikket inntrykk av at vi på enkelte områder er nokså ugunstig stillet. Men overgangsperioden kan jo benyttes til å vri det over i vår fordel.

Statsråd Lied: Jeg kan bekrefte den oppfatning som representanten Ingvaldsen håper er den riktige, nemlig at det skal tilstrebes full harmonisering. Jeg kan sitere fra den rapport fra 1966 om Det europeiske fellesskap som representantene vil være kjent med, der det bl.a. står:

«... Påskynding av visse arbeider, herunder en samordning av den offentlige og halvoffentlige innkjøpspolitikk, særlig i de teknologiske avanserte sektorer ...»

Det var kanskje litt uforsiktig av meg å nevne Bundespost som den eneste, men det var bare ment som en illustrasjon. Ikke minst når England kommer med, som på dette [240] område har ført en meget diskriminerende politikk, vil igjen nye muligheter åpne seg.

Ellers må jeg rent generelt si at jeg naturligvis er helt enig med representanten Ingvaldsen i at statiske regnestykker om fordeler og mangler ved inntreden i Fellesskapet kanskje ikke bør ha i hvert fall hele vår interesse, og at vår vilje og evne til å utnytte de muligheter i grunnen er mer interessant enn slike statiske regnestykker. En del av de mest fremtredende økonomier i Europa har uttalt at det her er spørsmål om en vurdering som er i de grader avhengig av vilje til å utnytte de muligheter at regnestykkene kanskje har en mer begrenset verdi.

Det jeg derfor legger størst vekt på, er nettopp dette at Fellesskapet ikke bare tar sikte på avvikling av tollhindringene, de såkalte førstegenerasjonsproblemene, men at det etter hvert utvikler seg en langt mer dynamisk tenkning som man har gitt betegnelsen annengenerasjonsproblemer, som omfatter et nytt og – skal vi si – mer tidsmessig industrisyn på europeisk basis. Det er ingen som kan regne seg til hvilke fordeler denne utvikling vil kunne føre til for vårt land, men det er en utvikling som vi må ha et blikk for.

Kåre Willoch: Jeg tror det vil være av stor interesse å få best mulig oversikt over det frihandelstilbudet det her er spørsmål om. Jeg har en del spørsmål å stille i den forbindelse.

Her er nevnt en generell sikkerhetsklausul. Så vidt jeg forstår, betyr det at EF vil kunne gjeninnføre toll hvis det er nødvendig for å beskytte visse næringsgrener innenfor området?

Det ble også nevnt en betalingsbalanseklauseul. Jeg er interessert i om det kan sies noe nærmere om hvorledes den er utformet. Jeg spør fordi vi ser en stigende tendens til å bruke importavgifter som ledd i tiltak for å styrke betalingsbalansen, og vi må være forberedt på at den slags kan komme til å dukke opp også fra et utvidet EF's side, i en gitt situasjon. Er det her tatt forbehold som vil innebære at slike betalingsbalansetiltak vil kunne rettes mot medlemmene av det frihandelsområde som er tenkt etablert rundt Fellesskapet?

Jeg er interessert i å høre om det er sagt noe om konkurransereglene; om det i frihandelstilbudet er inkludert noen regler vedrørende statsstøtte, subsidiering m.v. av de industrigrener som i tilfelle skulle omfattes av hel eller delvis frihandel.

Så ble det nevnt noe om EF-ønske om å selge landbruksprodukter. Er det antydnet noen konkrete forpliktelser der som ville innebære at land som søker frihandel for industrivarer, ville få økonomisk belastning ved import av landbruksvarer ut over [241] vanlige priser, eventuelt til konkurranse med sitt eget landbruk?

Og et siste spørsmål: Har man noen oversikt over amerikanske reaksjoner på dette frihandelstilbudet?

Statsråd Kleppe: For å ta det siste først. Det er kommet en offisiell amerikansk reaksjon som peker på de store amerikanske handelsinteressene som er involvert i dette. De advarer mot ordninger som diskriminerer mot amerikansk eksport, og reiser store tvil om den ordningen som her er foreslått for ikke-medlemskapsøkende land, er i samsvar med de relasjoner som det bør være mellom

EF og USA. Denne reaksjon ble overrakt omtrent samtidig med utenriksministermøtet 5.-6. november, så det er vel ikke kommet noen reaksjon fra EF på den ennå.

Når det gjelder ønsket om å selge landbruksprodukter, vet vi ikke nærmere detaljer om det. Svenskene sier at de er i og for seg ikke så engstelige for dette. De må i alle fall ha noen import. Danmark understreket for øvrig under konsultasjonen ønsket om at de nåværende bilaterale avtaler om salg av danske landbruksprodukter til EFTA-land måtte bibeholdes også i den nye ordning. For Danmarks vedkommende har forholdet hittil vært at man fra Sverige har fått tilbakebetalt til dansk landbruk en sum som er avtalt under EFTA-paraplyen. I og med at EFTA-ordningen faller bort, faller også disse avtaler bort, selv om man fra EFTA's side har bedt om at denne handel skal opprettholdes. Det må da reforhandles, og jeg tror at verken Sveits eller Sverige er engstelige for dette. De ser det som et av kortene i det spill som begynner å spilles. De vil sitte rolig og se på det som skjer uten å komme med motforslag. Hva motforslagene vil gå ut på, vet vi ennå ikke.

Konkurransereglene er ledd i EEC's eget system. I og med at det her er tale om en frihandelsordning som er mye mindre formalisert enn EFTA er – det blir antakeligvis bilaterale avtaler med de ikke-medlemskapssøkende land og ikke en multilateral avtale slik som EFTA – vil man ikke inkludere i frihandelsordningen det konkurranseregelsystem som gjelder i EF i dag eller som vil bli utviklet i EF. Men man forutsetter at man får en ensidig harmonisering i den grad det er nødvendig, fra disse andre lands side. På den måten vil de tilpasse seg til EEC's system. Det vil kunne danne grunnlag for bruk av sikkerhetsklausulen hvis dette ikke blir tilfelle.

Sikkerhetsklausulen dekker en rekke ting. Den kan gjelde for forstyrrelser i bransjer og innen geografiske områder. Betalingsbalansevansker er også nevnt blant de ting som kan utløse den generelle sikkerhetsklausul.

Jeg vil imidlertid gjerne igjen understreke at vi ennå ikke er kommet til veis ende når det gjelder dette. Vi vil først få klarhet over dette når drøftingene om mandatet er fullført. Det vi hittil har fått, er ikke et endelig utkast til mandat, men en mer generell beskrivelse av forslaget slik det foreligger i dag. Dette har dannet grunnlag for den uttalelse som vi allerede er kommet med.

[242] Guttorm Hansen: Det er klart at den frihandelsordningen som er foreslått av EF, i høy grad interesserer oss. Den interesserer oss på to måter. På den ene side ut fra vårt ønske om å oppnå tollfrihet innenfor det tidligere EFTA-området, og kanskje framfor alt innenfor Norden ved forskjellig tilknytning. På den annen side interesserer den oss også som et mulig alternativ dersom medlemskapsforhandlingene ikke fører fram. Jeg har derfor lyst til å spørre litt om noen få ting.

For det første vil jeg spørre om overgangsperioden for alle unntaksvarer i forslaget er ment satt til 12 år. Er det en generell overgangsperiode på 12 år man tanker på?

Statsråd Kleppe: Jeg kan med en gang svare kort på det. Foreløpig er det bare fastsatt en slik tid for papir og papp, men det er mulig at det blir det for andre varer også. Det er ennå ikke klarlagt.

Guttorm Hansen: Det er ikke sagt noe om det?

Statsråd Kleppe: Ikke foreløpig.

Guttorm Hansen: Så vil jeg bare få bekreftet at foredlede fiskeprodukter anses som landbruksvarer?

Statsråd Kleppe: Ja.

Guttorm Hansen: De faller altså utenfor et frihandelsområde?

Statsråd Kleppe: Ja, det vil si det er visse grensetilfelle av typen herdet fett som vi har tatt opp og bedt om unntakelse for. Det er imidlertid vareslag som man normalt ikke oppfatter som fiskevarer, men mer som industrivarer med råstoff fra landbruk og fiske.

Guttorm Hansen: Jeg tenker på slike ting som filetprodukter.

Statsråd Kleppe: Det faller utenom. Det er helt klart.

Guttorm Hansen: Jeg går ut fra at den norske regjering i forhandlinger selvfølgelig gjør hva den kan for å påvirke EF til å inntak en annen og mer hyggelig holdning overfor spørsmålet om frihandelsområdet enn de inntar [243] i dag, men jeg vil spørre: Når man setter en så lang nedtrappingstid som 12 år for treforedlingsvarer, gjøres det for at Fellesskapet i løpet av dette tidsrommet skal få anledning til å utvikle og bygge opp sin egen treforedlingsindustri mest mulig?

12 år er jo en meget lang tid. Jeg ser på den tabellen som er gjengitt her, hvor man opererer med 12 pst. toll til 1976 og deretter med 10 pst. toll til 1978, mot 9,6 pst. nå, og finner at man først i 1978 vil være under den nåværende tollgrense etter den tollavtrappingsplan som foreligger.

Det er ganske alvorlige perspektiver som reiser seg for den spesielle industrigren vi her taler om, og jeg forstår godt at både svensker og finner er meget urolige for dette. Hvis det i dette også ligger at vi skal bygge opp en egen tollmur mot svensk og finsk treforedling hvis vi blir medlem, reiser det i og for seg veldig alvorlige spørsmål for oss, så jeg går ut fra at man gjør det man kan i de forhandlinger som nå pågår, for å påvirke Fellesskapet til å innta – skal vi si – en hyggeligere holdning overfor de ikke-medlemskapssøkende land enn de i dag har inntatt.

Statsråd Kleppe: Jeg vil gjerne understreke at vi har gjentatte ganger, nå sist under konsultasjonene, gjort hva vi har kunnet for å få EF til å holde fast ved de tilsagn de faktisk ga da forhandlingene ble åpnet, om at man ikke skulle bygge opp nye tollmurer overfor og mellom EFTA-land. Jeg har nettopp fått bekreftet at de norske forhandlerne fikk komplimenter fra representanter for de ikke-medlemskapsøkende land for den holdning vi har tatt til dette, og som vi fortsatt vil ta.

Jeg vil si for mitt vedkommende at nedtrappingsperioden når det gjelder toll på papir og papp – masse og cellulose er som råvarer ikke med her – virker urimelig lang, og den må åpne for forhandlinger. Jeg kan ikke tenke meg muligheten av at man til slutt kan komme fram til en så lang periode, spesielt når man tenker på den voldsomme reaksjon dette har skapt i Finland som er så avhengig av eksport av slike produkter til EF. Med den utsatte politiske situasjon Finland er i, er dette et helt vitalt problem for dette landet. At man for papir og papp ikke skulle ta hensyn til den finske situasjon virker urimelig, og vi vil som sagt gjøre hva vi kan for å påvirke EF på dette område. Vi er ikke med i forhandlingene, vi er bare blitt spurt om vårt synspunkt, men vi vil gjøre hva vi kan for å påvirke EF til å innta en liberal holdning.

Ingvald Ulveseth: Eg har inntrykk av det same som andre har sagt tidlegare, at det er svært vanskeleg på denne korte tida å få tak i alle detaljar, alle hovudpunkt òg forsåvidt, og i alt det som har vore sagt her om industrien. Eg går ut frå at vi kan få dette tilsendt, slik at vi kan få studert det nøye og koma tilbake til spørsmålet i eit seinare møte.

[244] Eg skal ikkje gå nærare inn på det, men eg har lyst til å spørja, sidan det er nemnt litt om den omlegging av konsesjonslovene som ein må gjera utover den harmonisering som alt er gjort, om det er nødvendig med ei sterk harmonisering av lovverket elles for industrisektoren. Er det andre lover vi også må harmonisera? Er det i så fall eit stort tal? Har ein nokon oversikt over det?

Statsråd Kleppe: Det finnes et utall av forskjellige tekniske bestemmelser som man har behandlet i den såkalte tekniske tilpasning som skjer multilateralt, i motsetning til forhandlingene ellers. Det gjelder en rekke lover som vedrører industri og forskjellige andre næringsgrener. Det er en tilpasning som, så vidt vi har oversikt over det, ikke innebærer noen vanskeligheter for oss. Det som er på tale, er endring av mindre detaljer i regler, fortokning osv. Det er riktignok spørsmål om et stort antall slike tilpasninger, men det skulle ikke bety noe vesentlig. Det som er viktig og som betyr noe i denne sammenheng, er etableringsregler o.l.

Statsråd Lied: Får jeg legge til at det også er en annen side ved saken. Det er at vi ønsker å påvirke og utvirke visse fellesregler innenfor Fellesskapet, ikke minst i forbindelse med miljøspørsmålene, hvor vi nettopp vil ha stor fordel av å få ensartede regler i Fellesskapet for ivaretagelse av miljøet i forbindelse med visse industriproduksjoner.

Erling Petersen: Frihandelstilbudet er åpenbart ganske begrenset. Det gir ingen sikkerhet, og spesielt på de områder hvor ikke-søkerlandene kunne oppnå store fordeler, risikerer de å miste disse på grunn av sikkerhetsbestemmelsen, men det er vel egentlig ikke noen overraskelse at tilbudet er så begrenset. Jeg skulle tro at hvis EFTA-landene hadde kunnet få full EFTA-behandling i EF, ville det på det nåværende tidspunkt overhodet ikke være noe søkerland.

Det problemet ble jo behandlet for 10 år siden under forehandlingene om Det europeisk frihandelsområdet (i motsetning til -forbundet), og man må vel se på unntaksbestemmelsene som et forsøk på å lage en balanse mellom fordeler og belastninger for ikke-søkerlandene. Dette er et forhold som ikke bare angår de 10 eventuelle medlemmer og ikke-søkerlandene i EFTA. Det er 120 andre land i verden som det også skal tas hensyn til. Vi har allerede sett at De forente stater er sterkt opptatt av de begrensninger – eller den mangel på begrensninger, etter deres oppfatning – som ligger i frihandelstilbudet. Det som prinsipielt ønskes av EFTA-land, nemlig full EFTA-behandling, er etter min mening ganske urealistisk.

Det er klart at vi har hele tiden vært interessert i ikke å få nye tollsatser over Kjølen, men på den annen side må det vel være slik at det for oss vil være en fordel om svensk og finsk papir og papp blir belastet i Fellesmarkedet, mens norsk går fritt inn hvis vi blir medlem. Så det er to sider også av den saken.

[245] Statsråd Kleppe: Jeg må reagere litt mot dette resonnementet fordi Sverige er vårt viktigste marked. Vi er i høy grad avhengig av en gunstig økonomisk utvikling i Sverige. Vi er ikke interessert i noe som rammer svensk økonomi. Man må tross alt se det litt i sammenheng. Vi kan derfor ikke gå inn for det syn at vi skulle glede oss over at man skulle få tollmur mellom Sverige/Finland og Fellesskapet og ikke mellom oss og Fellesskapet når det gjelder papir og papp. Jeg tror det er et veldig kortsynt resonnement å tenke i denne retning. Jeg vil advare mot det.

Erling Petersen: En replikk. Om man skal glede seg over det eller ikke, er en sak for seg. Det vil imidlertid være en kjensgjerning som man må ta i betraktning for vi selger ikke særlig mye papir og papp over Kjølen i forhold til det som går sydover.

Jeg er fullt enig i at vi kan bestrebe oss på å få alminnelig tollfrihet, men da må vi også være klar over at i den grad vi reduserer begrensningene, ofrer vi noe. Om vi vil ofre det, er også en sak for seg, men vi kan ikke lukke øynene for at det er et element av denne karakter i begrensningene.

Formannen: Det har vel vært en generell forutsetning fra norsk side siden vi inngikk i forhandlinger at vi skulle hindre en tollgrense langs Kjølen. Det har vært sagt i hvert eneste offisielle dokument og i hver eneste innstilling fra utenrikskomiteen. Det ville være sensasjonelt hvis Regjeringen ikke fastholdt den linjen.

Bernt Ingvaldsen: Det er selvfølgelig klart at Regjeringen må gå inn for å hindre en tollgrense langs Kjølen, men jeg må si at jeg tror treforedlingens folk ikke vil være så forferdelig betuttet om Regjeringen ikke skulle lykkes fullt ut i sine bestrebelser.

Statsråd Kleppe: Det er bare et nytt eksempel på at man umulig kan følge organisasjonenes ønsker fullt og helt. Næringsorganisasjonene må selvfølgelig slåss for sine interesser, det gjelder industri som det gjelder jordbruk og fiske, men det er opp til regjering og storting å avveie interessene mot hverandre.

Formannen: Hvis det ikke er flere merknader til denne saken, vil sekretæren få si et par ord om den videre møtevirksomhet i denne uken.

Otto Lyng: Det vil bli innkalt til møte førstkommende onsdag kl. 10, for fortsatt behandling av overvåkingstjenesten, hvor hr. Thyness er saksordfører.

Så vil det etter ønske fra fungerende utenriksminister bli innkalt til møte førstkommende fredag den 26. ds. kl. 13, til drøftelse av situasjonen når det gjelder fiskeri og landbruk i forbindelse med EF-forhandlingene.

[246] Statsråd Treholt: Tidspunktet kl. 13 kan bli meget ubeleilig for meg da Landbruksdepartementets budsjett skal behandles i Stortinget fredag.

Statsråd Kleppe: Vi kan behandle fiskerispørsmålene først.

Formannen: Da ingen flere har forlangt ordet, erklærer jeg møtet hevet.

Møtet hevet kl. 11.25.